

Πρόκειται για το κίνημα του ψηφιακού ανθρωπισμού, το οποίο κινείται μεταξύ των ψηφιακών υπερανθρωπιστών από τη μία και των τεχνοφοβικών από την άλλη. Βασική θέση των ψηφιακών ανθρωπιστών είναι πως η ανθρωπότητα, θέτοντας όρια στην ανάπτυξη της ψηφιακής γνώσης, είναι δυνατόν να καρπωθεί τα οφέλη από τα τεχνολογικά αποτελέσματα με σεβασμό τόσο στο ανθρώπινο πρόσωπο όσο και στο φυσικό περιβάλλον. Τους έντονους προβληματισμούς τους για τα προγράμματα και τις απόψεις των υπερανθρωπιστών έχουν ήδη εκφράσει σημαντικές προσωπικότητες με παγκόσμια εμβέλεια, όπως ο φιλόσοφος και κοινωνιολόγος Jürgen Habermas, ο πολιτικός επιστήμονας Francis Fukuyama και ο πολιτικός φιλόσοφος Michael Sandel⁷².

2.6 Ψηφιακή οντολογία της αθανασίας και της αιωνιότητας

Μετά την έκθεση και ανάλυση των βασικών θέσεων του ψηφιακού υπερανθρωπισμού, του τεχνικού μετανθρωπισμού και του κριτικού μετανθρωπισμού, είναι ευνόητο πως για τους θιασώτες αυτών των κινήματων οικοδομείται μία νέα οντολογία της αθανασίας και της αιωνιότητας την οποία θα ονομάζαμε ψηφιακή. Αυτή η οντολογία δεν έχει καμία σχέση με γνωστές φιλοσοφικές ή θρησκευτικές οντολογίες, καίτοι μεταχειρίζεται όρους τόσο από τη φιλοσοφία όσο και από τη θρησκεία. Για τα κινήματα αυτά δεν υπάρχει ένα Ον έξω από τον κόσμο το οποίο παρέχει την αθανασία και αιωνιότητα στον άνθρωπο και την κτίση. Ο ίδιος ο άνθρωπος δια της αυτονομίας του θα λυτρώσει τον εαυτό του και τον κόσμο μέσω της τεχνολογικής εξέλιξης

και με τη σταδιακή –έως και την τελική– κατάκτηση της αθανασίας. Η φθορά και ο θάνατος αντιμετωπίζονται ως τεχνικά προβλήματα, τα οποία είναι δυνατόν να λυθούν από τον ίδιο τον άνθρωπο. Για τους υπερανθρωπιστές, ο θάνατος δεν προσφέρει τίποτα στη ζωή, και ο άνθρωπος είναι ανάγκη να τον βγάλει από τη ζωή, για να ζήσει ως θεός, αθάνατος⁶¹. Αναπτύσσουν, έτσι, μία οντολογία «καθαρής», αντικειμενοποιημένης αθανασίας, όπως την είχαν προσεγγίσει φιλοσοφικές σχολές αλλά και θρησκείες, μόνο που τώρα η «καθαρή» αθανασία και η αιωνιότητα είναι υπόθεση μόνο του ανθρώπου και εντός της ιστορίας.

Ωστόσο, κατά τη γνώμη μας, η ίδια η ζωή (και το σύμπαν) είναι θεμελιωμένη οντολογικά στον θάνατο, αλλά και ο θάνατος είναι θεμελιωμένος οντολογικά στη ζωή. Υπάρχουν αμφότερα εγγενώς. Αυτό σημαίνει πως είναι αδύνατον να καταργηθεί το ένα από τα δύο διότι αυτόματως, αν γινόταν αυτό, θα καταργείτο και το άλλο. Η ίδια, μάλιστα, η ψηφιακή γνώση και η τεχνολογία δομείται οντολογικά, θεωρούμε, στο είναι και το μη είναι (ή αλλιώς αληθές/ψευδές, ναι/όχι, +/-, ενεργό/ανενεργό). Το δυαδικό σύστημα (0-1), στο οποίο στηρίζεται η ανάπτυξη των πληροφοριακών συστημάτων, είναι το κατεξοχήν παράδειγμα για να κατανοήσει κανείς πως η ύπαρξη και η ανυπαρξία είναι διαφορετικά μεν αλλά αδιαίρετα στοιχεία της οντολογίας. Κοντολογίς, το πεπερασμένο και το άπειρο συνυπάρχουν, και είναι αδύνατον να ξεχωρίσει (αποκόψει) κάποιος το ένα από το άλλο. Άπειρα και πεπερασμένα είναι το σύμπαν, ο άνθρωπος, οι αριθμοί αλλά και η ίδια (ψηφιακή) γνώση. Είναι αδύνατον, δηλαδή, να κρατήσει ο άνθρωπος, εν τέλει, το άπειρο και να καταργήσει το πεπερασμένο. Άλλωστε, η ίδια η ύπαρξη του σύμπαντος και του

ανθρώπου είναι αποτέλεσμα της φθοράς και της αφθαρσίας, της ζωής και του θανάτου, της βεβαιότητας και της αβεβαιότητας. Δεν είναι τυχαίο πως, για πολλούς φιλόσοφους, η κατεξοχήν φιλοσοφία είναι μελέτη θανάτου^{21, 75, 76} η οποία ταυτόχρονα σημαίνει και μελέτη ζωής.

2.7 Ψηφιακή ανθρωπολογία της αθανασίας και της αιωνιότητας

Όπως προσεγγίσαμε τις θέσεις των ψηφιακών υπερανθρωπιστικών ή μεταανθρωπιστικών κινημάτων, κατέστη εμφανές πως ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται, εν πολλοίς (ή καλύτερα μόνο), ως μηχανή. Χαρακτηριστική είναι η άποψη του Χόκινγκ –αν και ο ίδιος δεν ανήκε σε κάποιο από αυτά τα κινήματα– πως ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι όπως ένας υπολογιστής, ο οποίος θα σταματήσει να λειτουργεί όταν χαλάσουν τα εξαρτήματά του. Είχε πει χαρακτηριστικά: «Δεν υπάρχει παράδεισος ή μετά θάνατον ζωή για χαλασμένους υπολογιστές»⁷⁷. Ωστόσο, ο ίδιος είχε αρκετές επιφυλάξεις για τον δια της τεχνολογίας ανθρωπινό εγωισμό ο οποίος μπορεί να αποβεί αυτοκαταστροφικός αφού «η τεχνολογία τελικά θα αποκτήσει αυτογνωσία και θα αντικαταστήσει την ανθρωπότητα»⁷⁸.

Η ανθρωπολογική προσέγγιση, λοιπόν, του ανθρώπου εκ μέρους αυτών των κινήματων φαίνεται να είναι ολιστική χωρίς κανένα άυλο ή υπερβατικό στοιχείο πριν ή μετά τον θάνατο. Ο άνθρωπος αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως ένα φυσικό βιολογικό εξελίξιμο ον και τίποτα άλλο πέραν τούτου. Οι δε δυνατότητες και ικανότητές του αλλά και οι ελλείψεις του έχουν να κάνουν με την ίδια τη φύση του και